

Subject Area
Sociology

Year: 2022
Vol: 8
Issue: 93
PP: 22-24

Arrival
25 November 2021
Published
23 January 2022
Article ID Number
3667
Article Serial Number
03

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.26449/ssj.3667>

How to Cite This Article
Öztürk, N.S. & Atakışi, A. (2022). "Türkiye'de Covid-19 Döneminin Dış Ticaret İşlemlerinden Elde Edilen Vergi Gelirlerinin Genel Bütçe Üzerine Etkisi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:8, Issue:93; pp:22-24.

Social Sciences Studies
Journal is licensed under a
Creative Commons
Attribution-NonCommercial
4.0 International License.

Türkiye'de Covid-19 Döneminin Dış Ticaret İşlemlerinden Elde Edilen Vergi Gelirlerinin Genel Bütçe Üzerine Etkisi¹**The Effect Of Tax Revenues From Foreign Trade Transactions On The General Budget Of The Covid-19 Period In Turkey**

Nil Sirel ÖZTÜRK² Prof. Dr. Ahmet ATAKIŞI³

² Doktora Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat ABD, Edirne, Türkiye

³ Trakya Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Edirne, Türkiye

ÖZET

Devletlerin en büyük gelir kaynağı vergiler olmuştur. Covid 19 döneminde ise yaşanan tam kapanmalar sonucunda ülkelerin üretimleri ve dolayısıyla ülkelerin birbirleri ile yaptıkları dış ticaret olumsuz etkilenmiş ve ülkeler bütçelerinde ciddi bir gelir kalemi olan dış ticaret işlemlerinden elde ettikleri gelirleri de düşmüştür. Bu araştırmamızda; Türkiye açısından Covid 19 dönemi öncesi ve sonrası dönemde ithalat esnasında tahsil edilen gümrük vergileri başta olmak üzere diğer vergi gelirlerinin değişimini ve bütçeye etkilerini incelemeyi amaçlamaktayız. Çalışmamızdaki veriler zaman serisi analizi kullanılarak incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Covid-19 Dönemi, Dış Ticaretten Elde Edilen Vergi Gelirleri, Bütçe Gelirleri, Zaman Serisi

ABSTRACT

The biggest source of income for states has been taxes. In the Covid 19 period, as a result of the complete closures, the production of countries and therefore the foreign trade between countries was adversely affected and the incomes of countries from foreign trade transactions, which are a serious income item in their budgets, also decreased. In this research; In terms of Turkey, we aim to examine the changes in other tax revenues, especially customs duties collected during importation, and their effects on the budget in the period before and after the Covid 19 period. The data in our study were analyzed using time series analysis.

Keywords: Covid 19 Pandemic, Tax Revenues From Foreign Trade, Budget Revenue, Time Series

1. GİRİŞ

Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde başlayan Korona virüs (Covid-19) salgını, tüm dünyayı etkisi altına almış ve ekonomik olarak tüm dengeleri alt üst etmiştir. Bulaşıcılığı ve ölüm oranlarının yüksek olmasından dolayı izasyonlar uygulanmış, ekonomik faaliyetler adeta durdurulma noktasına gelmiştir.

Ekonomik kapanma tüm devletlerin bütçelerine yükler getirmiş, devlet destekleri yapılmak zorunda kalmış ve bütçe üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Buna karşılık devletlerin gelir kalemlerinde ciddi düşüşlerde yaşanmıştır.

Makro ekonomik verilere genel olarak bakıldığında ise işsizlik oranlarında, enflasyonda, devlet giderlerinde artışlar, hane halkı gelirleri, devleri gelirleri, (kısa bir çok gelir kalemlerinde) düşüş yaşanmış, tedarik zincirine kırılma meydana geldiğini ana başlıklar halinde söylemek mümkündür.

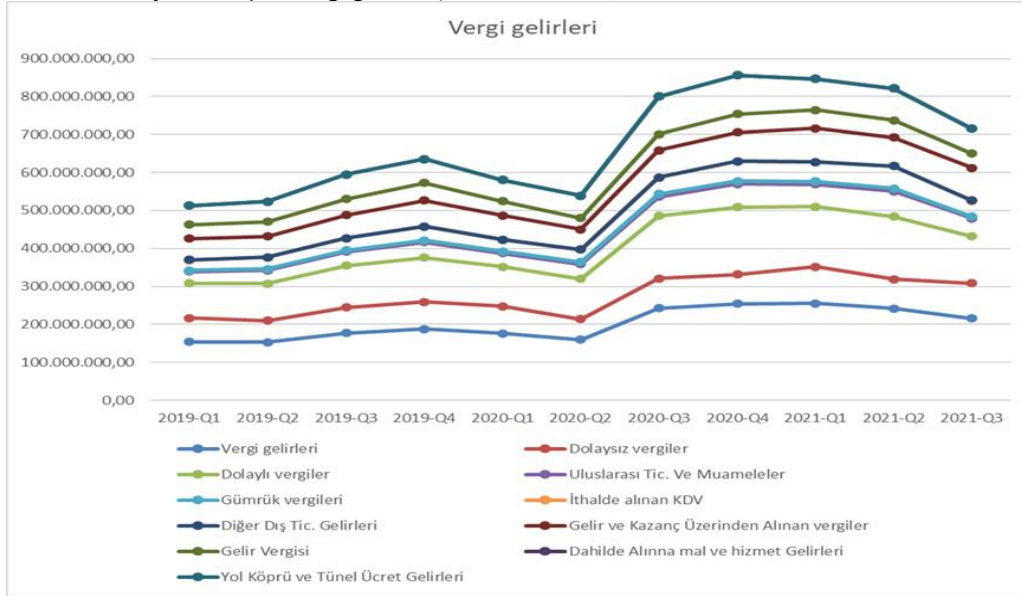
Biz bu çalışmamızda kırılan tedarik zinciri ve sınır kapamalarından kaynaklı mal tedarikinde yaşanan durmalar sonunda Türkiye'nin dış ticaret işlemlerinden elde ettiği gelirlerin bütçe üzerinde etkisini incelemeye çalışacağız. Dış ticaret gelirleri bilinen tabiriyle ithalat sırasında tahsil edilen KDV, ÖTV ve Gümrük Vergisi gibi kalemleri içeren vergilerdir ve tahakkuk ettiği anda ödenir. Bu açıdan bakıldığında devlet gelirlerinde önemli bir yer tutmaktadır.

¹ Bu çalışma IERFM2021 Kongresinde sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş halidir.

2. LİTERATÜR

Yazar(lar)	Araştırma konusu	Yöntem	Sonuç
Muhittin ADIGÜZEL	Covid-19 Pandemisinin Türkiye Ekonomisine Etkilerinin Makroekonomik Analizi	Makro ekonomik verilerin grafiklerle analiz edilmesi	Türkiye için fırsatlar oluşması Dış Ticaret Dengemizi olumlu etkilemesi beklenmektedir. (sadece dış ticaret açısından sonuç tabloya eklenmiştir.)
Ateş, Erdem	Covid-19 Salgınının Türkiye'nin Dış Ticaretine Etkisi: Bir Yapısal Kırılma Analizi	Bai ve Perron yapısal kırılma testi ve trendde yapısal değişiklikler analizi	İhracat ve ithalat için 2020:2 tarihinde kırılma olduğu tespit edilmiştir. Yapısal değişiklik analizlerinde ise; salgının Türkiye'nin ihracat ve ithalat eğrilerinin eğimini değiştirdiği fakat ihracat ve ithalatın kısa sürede toparlandığı görülmüştür.
Adın, Sönmüş	Türkiye'de ve G-20 ülkelerinde Covid-19 sürecinde devletlerin politikaları	Ülkemizdeki olumsuz ekonomik etkileri verilerle açıklanmaya çalışılmışken ayrıca işletmeler açısından bankacılık sektörü tarafından verilen mali desteklerin değerlendirilmesi yapılmıştır.	Devlet bankaları üzerinden işletmelerin ve bireylerin neredeyse tamamını kapsayan yardımlar yapılmıştır
Özcan ,Yunus	Covid-19 salgının Vergi gelirlerine etkisi	Vergi gelirlerinin yıllara göre değişimi üzerinden inceleme yapılmıştır.	Ekonomik daralmadan kaynaklı vergi gelirlerinde azalma olduğu, tahakkuk ettirilen vergilerin ödenmesinde %20'lik bir azalma olduğu, 2019 yılına göre %7,6 azaldığı tespit edilmiştir.

Grafik1 : Türkiye'nin Başlıca vergi gelirleri (2019/01-2021/08)

Kaynak: <https://evds2.tcmb.gov.tr/>

Grafik 1 de Türkiye'nin başlıca vergi gelirlerinin seyri gösterilmiş olup, 2020'nin 2. Çeyreğindeki düşüş net bir şekilde gözükmemektedir.

3. VERİLER

Araştırmada kullanılan veriler Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası Elektronik veri Dağıtım Sistemi (EVDS) www.evds2.tcmb.gov.tr adresinden temin edilmiştir. Dolaysız vergiler, dolaylı vergiler, gümrük Vergileri, İthalatta alınan KDV ve dış Ticaret vergileri ait aylık veriler, EVDS sitesinden 2019 ocak ayı ile 2021 ağustos ayı arasında dönemi kapsamaktadır.

Elde Edilen aylık veriler ürenden zaman serisi analizi yapılmış olup, zaman içindeki değişimleri incelenerek aşağıdaki analiz sonuçlarına ulaşılmıştır.

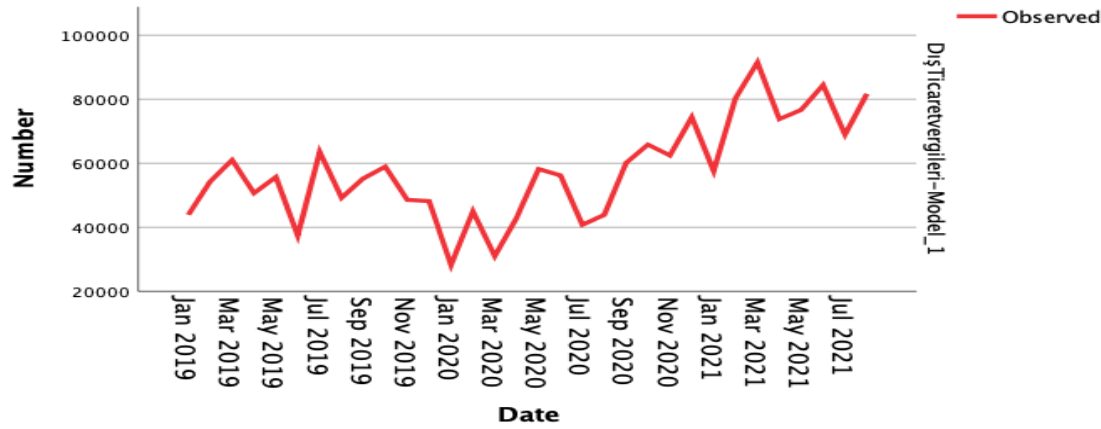
4. ANALİZ

Tablo1. Model Uyum Analiz Tablosu

Model Fit	Mean	SE	Minimum	Maximum	Percentile	5	10	25	50	75	90	95
Stationary R-squared	.511	.	.511	.511	.511	.511	.511	.511	.511	.511	.511	.511
R-squared	.649	.	.649	.649	.649	.649	.649	.649	.649	.649	.649	.649
RMSE	9.365.858	.	9.365.858	9.365.858	9.365.858	9.365.858	9.365.858	9.365.858	9.365.858	9.365.858	9.365.858	9.365.858
MAPE	14.838	.	14.838	14.838	14.838	14.838	14.838	14.838	14.838	14.838	14.838	14.838
MaxAPE	50.165	.	50.165	50.165	50.165	50.165	50.165	50.165	50.165	50.165	50.165	50.165
MAE	7.857.696	.	7.857.696	7.857.696	7.857.696	7.857.696	7.857.696	7.857.696	7.857.696	7.857.696	7.857.696	7.857.696
MaxAE	15.697.765	.	15.697.765	15.697.765	15.697.765	15.697.765	15.697.765	15.697.765	15.697.765	15.697.765	15.697.765	15.697.765
Normalized BIC	18.403	.	18.403	18.403	18.403	18.403	18.403	18.403	18.403	18.403	18.403	18.403

Tablo2. Temel İstatistik Göstergesi

Model Statistics	Number of Predictors	Model Fit statistics	Ljung-Box Q(18)	Number of Outliers
		Stationary R-squared	Statistics	DF
			Sig.	
Dış Ticaret vergileri-Model_1	1	.511	18.494	18
			.424	0

Kaynak: Yazarlar tarafından veri analizine göre düzenlenmiştir.

5. SONUÇ

Türkiye’de bütçedeki gelirlerinin covid 19 sebebiyle hem tahakkuk açısından hem de, tahsilat açısından azalma yaşadığımız biliyoruz. Bu döneme Grafik 1 de gösterildiği üzere, vergi gelirlerindeki düşüş gözle görülmektedir.

Zaman serisinde analizinde veri olarak kullandığımız dış Ticaret vergilerinin; Dolaysız vergiler, dolaylı vergiler, gümrük Vergileri ve KDV zaman açısından doğrusal bir ilişkinin olduğu söyleyebiliriz.

Vergi gelirlerindeki hareketlilikte yaşanan paralellikte Grafik1’de açıkça görülmektedir. Bu değişimin bütçe üzerindeki etkisi ise başka bir makale konusu olarak granger nedensellik testi ile analiz edilecektir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Muhittin; (2020) “Covid-19 Pandemisinin Türkiye Ekonomisine Etkilerinin Makroekonomik Analizi”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı Yıl:19 Sayı:37 Bahar (Özel Ek) s.191-221

Ateş, Erdem (2021) “Covid-19 Salgınının Türkiye’nin Dış Ticaretine Etkisi: Bir Yapısal Kırılma Analizi”, İzmir İktisat Dergisi, Cilt: 36 Sayı: 3 Sayfa: 617-627

Aydın, Kadir, Sönmüş, Abdülmusa (2021), “Türkiye’de ve G-20 Ülkelerinde Covid-19 Sürecinde Devletlerin Politikaları”, Al-Farabi International Journal on Social Sciences, Volume 6, issue 1

Özcan, Yunus, (2020) “Covid-19 Salgının Vergi Gelirlerine etkisi”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, , Vol:19, Issue:39; 342-354

www.evds2.tcmb.gov.tr